

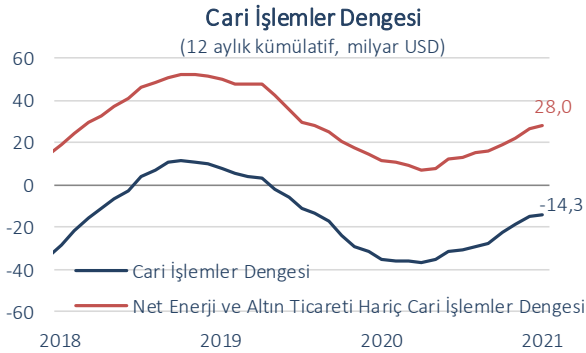

Dış ticaret açığı Kasım'da %6,9 genişledi.

TÜİK verilerine göre Kasım 2021'de ihracat yıllık bazda %33,7 genişleyerek 21,5 milyar USD, ithalat %27,3 artarak 26,9 milyar USD oldu. Böylece, dış ticaret açığı Kasım'da yıllık bazda %6,9 artışla 5,4 milyar USD seviyesinde gerçekleşti. Ocak-Kasım 2021 döneminde ise, dış ticaret açığı bir önceki yılın aynı dönemine kıyasla %13,2 daralarak 39,4 milyar USD düzeyine geriledi. Ocak-Kasım 2020 döneminde %77 düzeyinde bulunan ihracatın ithalatı karşılama oranı 2021 yılının aynı döneminde %83,8 düzeyine yükseldi.

Kasım'da cari açık 2,7 milyar USD oldu.

Kasım 2020'de 3,5 milyar USD düzeyinde gerçekleşen cari işlemler açığı, 2021 yılının aynı ayında 2,7 milyar USD oldu. Bu gelişmede, taşımacılık ve turizm gelirlerindeki artış paralelinde net hizmet gelirlerinin yıllık bazda %70,8 oranında yükselmesi önemli rol oynadı. Özellikle, Kasım 2021'de net seyahat gelirlerinin 1,5 milyar USD ile pandemi öncesindeki Kasım 2019 seviyesine ulaşması dikkat çekti. Kasım'da altın ithalatındaki yıllık bazda %96,2'lik düşüş de cari dengede bir önceki yıla kıyasla kaydedilen iyileşmede etkili oldu. Öte yandan, Ağustos-Ekim 2021 döneminde fazla veren cari denge, Kasım ayında tekrar açık verdi.

12 aylık kümülatif verilere göre cari açık Kasım ayında gerileme eğilimini sürdürerek 14,3 milyar USD ile Haziran 2020'den bu yana en düşük seviyeye indi. Net altın ve enerji ticareti hariç tutulduğunda 12 aylık cari dengenin Kasım

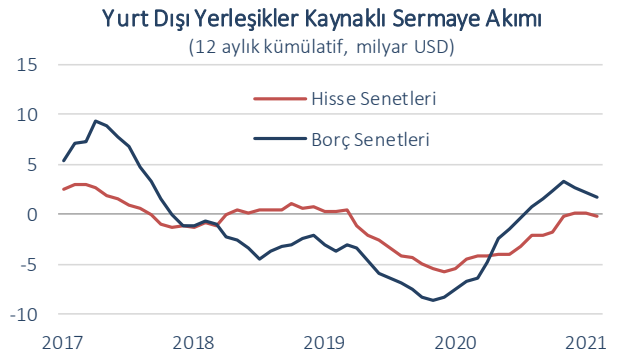
sonunda 28 milyar USD fazla verdiği görüldü.

Doğrudan yatırımlarda 359 milyon USD'lik net giriş kaydedildi.

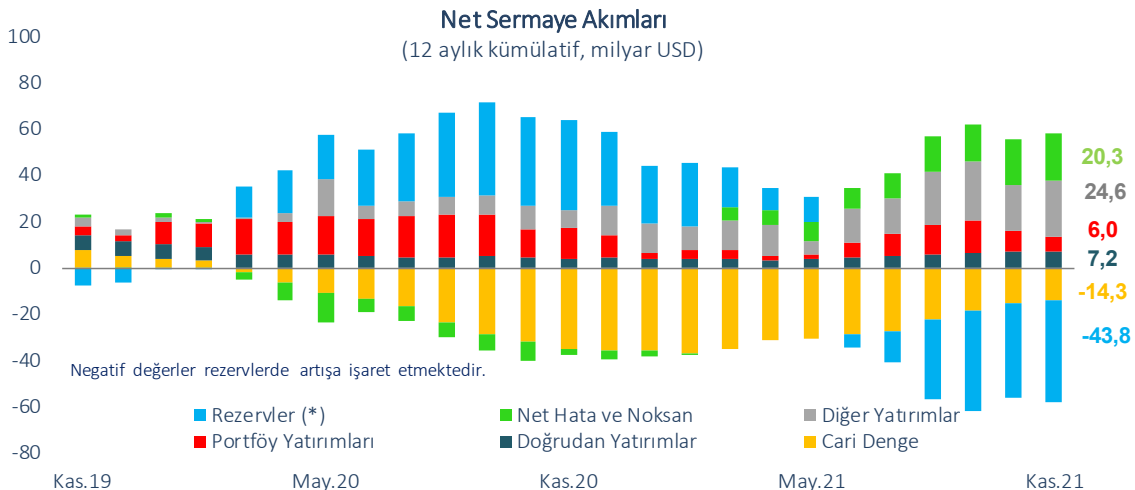
Doğrudan yatırımlar Kasım ayında cari dengenin finansmanına 359 milyon USD'lik sınırlı bir katkı sağladı. Ocak-Kasım 2021 dönemi itibarıyla bakıldığında ise net doğrudan yatırımların olumlu bir performans sergilediği görüldü. 2020 yılının Ocak-Kasım döneminde 3,5 milyar USD olan net doğrudan yatırımlar 2021 yılının aynı döneminde 6,3 milyar USD düzeyine ulaşırken söz konusu tutarın 5,2 milyar USD'sini gayrimenkul sektörüne yönelik net doğrudan yatırımlar oluşturdu.

Kasım'da portföy yatırımlarında sermaye çıkışı gözlemlendi.

Net portföy yatırımlarında Ekim ayındaki 2,2 milyar USD'lik çıkışın ardından Kasım ayında da 1,4 milyar USD'lik çıkış gerçekleşti. Söz konusu çıkışın büyük ölçüde genel hükümetin yurt dışında ihraç ettiği tahvillerin itfalarından kaynaklandığı görüldü. Öte yandan, Kasım 2021'de yurtdışı yerleşikler hisse senedi piyasasında 938 milyon USD'lik net alım gerçekleştirdi. Ocak-Kasım 2021 döneminde ise net portföy girişleri 2,8 milyar USD seviyesinde kaldı.

Diğer yatırımlar kaleminde Kasım'da 2,2 milyar USD tutarında net giriş sağlandı. Bu dönemde yurt içi yerleşik bankaların yurt dışı muhabirlerindeki efektif ve mevduat varlıkları net olarak 1,2 milyar USD azalırken, yurt dışı bankaların yurt içindeki mevduatı 885 milyon USD arttı. Kasım ayında bankalar ve genel hükümet yurt dışından sağlanan kredilerde

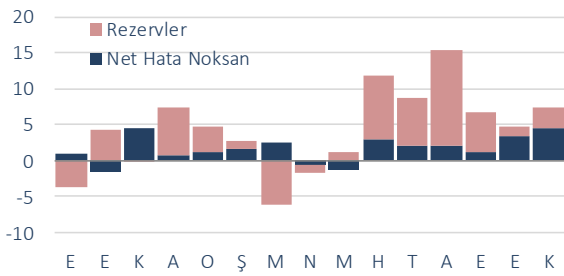
Kaynak: TCMB, TÜİK, Datastream

geri ödeyici konumundayken, diğer sektörler yurt dışından 273 milyon USD net kaynak temin etti. 12 aylık kümülatif verilere göre, uzun vadeli borç çevirme oranı bankacılık sektöründe %91, bankacılık dışı sektörlerde %127 oldu.

Resmi rezervler 2,8 milyar USD arttı.

Kasım ayında rezerv varlıklar 2,8 milyar USD artarken, 2021'in ilk 11 ayında rezervlerdeki artış 37,1 milyar USD düzeyine ulaştı. Kasım ayında net hata ve noksan kalemindeki 4,5 milyar USD'lik sermaye girişi dikkat çekti. Böylece, Ocak-Kasım döneminde söz konusu kalem cari açığın finansmanına 19,7 milyar USD katkı sağladı.

Rezervler ve Net Hata Noksan
(aylık, milyar USD)

Beklentiler...

Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanan öncü dış ticaret verilerine göre, dış ticaret açığında Kasım ayında gözlenen genişleme Aralık ayında da devam etti. Bu dönemde ihracat hacmi yıllık bazda %25 ile hızlı artışını sürdürerek 22,3 milyar USD olurken, ithalat hacmi enerji fiyatlarındaki yükselişin de etkisiyle %29 artarak 28,9 milyar USD'ye ulaştı. Böylece, dış ticaret açığı Aralık'ta yıllık bazda %46 artışla 6,6 milyar USD düzeyine yükseldi. 2021 yılı genelinde ise dış ticaret açığı bir önceki yıla kıyasla %7,8 azalışla 46 milyar USD düzeyinde gerçekleşti. Dış ticaret verilerinin seyri dikkate alındığında, cari denge Aralık ayında da açık verdiğini, 2021 yılının tamamında ise cari açığın GSYH'ye oranının %2 civarında gerçekleştiğini tahmin ediyoruz. Omicron varyantıyla birlikte salgının yurt içinde ve ihrac pazarlarımızda iktisadi faaliyet ve sosyal yaşam üzerindeki etkileri önümüzdeki dönemde cari denge açısından önem taşıyacak. Bununla birlikte, 2021 yılı genelinde hızlı artan enerji fiyatlarının 2022 yılında daha ılımlı bir seyir izleyeceği tahmin ediliyor. Gelişmiş ülke merkez bankalarının para politikalarında beklenenden daha erken normalleşmeye gidebileceği yönündeki açıklamalar ise önümüzdeki dönemde ödemeler dengesinin finansman tarafına yönelik risklerin arttığı bir tabloya işaret ediyor.

Ödemeler Dengesi

(milyon USD)

	Kasım 2021	Ocak - Kasım 2020	2021	% Değişim	12 Aylık Kümülatif
Cari İşlemler Dengesi	-2.681	-32.096	-10.816	-66,3	-14.256
Dış Ticaret Dengesi	-3.475	-34.499	-23.976	-30,5	-27.340
Hizmetler Dengesi	1.916	10.950	23.439	114,1	24.027
Seyahat (net)	1.549	8.563	17.856	108,5	18.473
Birincil Gelir Dengesi	-986	-8.762	-11.109	26,8	-11.738
İkincil Gelir Dengesi	-136	215	830	286,0	795
Sermaye Hesabı	-2	-29	-65	124,1	-72
Finans Hesabı	1.779	-36.734	8.813	-	6.016
Doğrudan Yatırımlar (net)	-359	-3.475	-6.282	80,8	-7.168
Portföy Yatırımları (net)	1.446	12.827	-2.771	-	-6.042
Net Varlık Edinimi	465	2.568	1.436	-44,1	1.762
Net Yükümlülük Oluşumu	-981	-10.259	4.207	-	7.804
Hisse Senetleri	938	-4.524	-433	-90,4	-164
Borç Senetleri	-1.919	-5.735	4.640	-	7.968
Diğer Yatırımlar (net)	-2.139	-7.490	-19.245	156,9	-24.619
Efektif ve Mevduatlar	-2.150	-15.979	-12.423	-22,3	-15.321
Net Varlık Edinimi	-884	1.949	1.550	-20,5	-1.430
Net Yükümlülük Oluşumu	1.266	17.928	13.973	-22,1	13.891
Merkez Bankası	-4	12.663	4.751	-62,5	4.749
Bankalar	1.270	5.265	9.222	75,2	9.142
Yurt Dışı Bankalar	885	5.603	8.470	51,2	8.895
Yabancı Para	635	1.252	6.455	415,6	7.068
Türk Lirası	250	4.351	2.015	-53,7	1.827
Yurt Dışı Kişiler	385	-338	752	-	247
Krediler	-317	6.732	607	-91,0	-2.177
Net Varlık Edinimi	-474	-2.448	1.658	-	1.725
Net Yükümlülük Oluşumu	-157	-9.180	1.051	-	3.902
Bankacılık Sektörü	-301	-3.983	-3.550	-10,9	-1.359
Bankacılık Dışı Sektörler	273	-4.650	4.972	-	5.498
Ticari Krediler	333	1.758	-1.085	-	-776
Diğer Varlıklar ve Yükümlülükler	-5	-1	-6	500,0	-7
Rezerv Varlıklar (net)	2.831	-38.596	37.111	-	43.845
Net Hata ve Noksan	4.462	-4.609	19.694	-	20.344

Kaynak: TCMB, Ticaret Bakanlığı, Datastream

İktisadi Araştırmalar Bölümü

İzlem Erdem
Bařekonomist
izlem.erdem@isbank.com.tr

Gamze Can
Uzman

gamze.can@isbank.com.tr

Alper Gürler
Birim Müdürü
alper.gurler@isbank.com.tr

İlkim Bengisu Tuncer
Uzman Yardımcısı
bengisu.tuncer@isbank.com.tr

Dilek Sarsın Kaya
Müdür Yardımcısı
dilek.kaya@isbank.com.tr

Bütün yayınlarımıza <https://ekonomi.isbank.com.tr> adresinden erişebilirsiniz.

YASAL UYARI

Bu rapor Bankamız uzmanları tarafından güvenilir olduğuna inanılan kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler kullanılmak suretiyle, sadece bilgilendirme amacıyla hazırlanmıştır ve hiçbir şekilde finansal enstrümanların alım veya satımı konusunda tavsiye veya finansal danışmanlık hizmeti sağlanması olarak yorumlanmamalıdır. Bu raporda yer verilen görüş ve değerlendirmeler, hiçbir şekilde Türkiye İş Bankası A.Ş.'nin kurumsal yaklaşımını yansıtmamakta olup, raporu kaleme alan uzmanların kişisel görüş ve değerlendirmeleridir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgi, görüş ve değerlendirmelerin doğru, değişmez ve eksiksiz olması konusunda herhangi bir şekilde garanti vermemektedir. Türkiye İş Bankası A.Ş. bu raporda yer alan bilgilerde herhangi bir bildirimde bulunmaksızın değişiklik yapma hakkına sahiptir. Bu rapor ve içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğrudan veya dolaylı olarak oluşacak zararlardan Türkiye İş Bankası A.Ş. hiçbir şekilde sorumluluk kabul etmemektedir.

İşbu rapor üzerinde Bankamızın telif hakkı olup, Bankamızın yazılı izni alınmaksızın herhangi bir kişi tarafından, herhangi bir amaçla, kısmen veya tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz veya yayımlanamaz. Tüm haklarımız saklıdır.